КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ ЯК ВИД ПРАВОПОРУШЕННЯ: ПРОБЛЕМАТИКА ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ ПОКАРАННЯ

СУХОНОС Віктор Володимирович - доктор юридичних наук, професор, професор кафедри кримінально-правових дисциплін та судочинства, ННІ права, Сумський державний університет

ORCID: http://orcid.org/0000-0003-1655-5863

СУХОНОС Володимир Вікторович - доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри фундаментальної юриспруденції та конституційного права ННІ права, Сумський державний університет

ORCID: http://orcid.org/0000-0002-9058-5182

БОНДАРЕНКО Ольга Сергіївна - доктор юридичних наук, доцент, завідувач кафедри кримінально-правових дисциплін та судочинства, ННІ права, Сумський державний університет

ORCID: http://orcid.org/0000-0002-2288-1393

DOI 10.32782/NP.2022.4.9

Стаття присвячена проблематиці диференціації покарання за кримінальне правопорушення як виду правопорушення.

При цьому, питання диференціації покарань становить певний інтерес для вітчизняної юриспруденції, оскільки розглядає категорію «покарання» з більш високого синергетичного рівня.

Отже, метою цього дослідження є аналіз диференціації покарань за кримінальне правопорушення, яке є одним з основних видів правопорушення.

У статті обґрунтовано, що чинний Кримінальний кодекс України практично не має самостійної кримінально-правової норми, де були б зазначені спеціальні принципи призначення покарання, які відносяться до диференціації і індивідуалізації саме покарання, а не кримінальної відповідальності, яка має більш широке трактування. З'ясовано, що диференціація покарання – це встановлення в кримінальному законі меж конкретних видів покарання за конкретний вид кримінального правопорушення залежно від загально-прийнятих у кримінальному праві характеру і ступеня суспільної небезпеки діяння і особистості винуватого. Доведено, що в сучасному кримінальному праві диференціацію покарання за її видами можна класифікувати залежно від знаходження її підстав в Загальній і Особливій частинах КК України і способів її здійснення. Стаття містить висновок про те, що кваліфікуючі та привілейовані ознаки утворюють складний комплексний інститут кримінального права, основою якого є функціональна спрямованість, що проявляється у диференціації покарання. Наголошується, що метою диференціації покарання є забезпечення саме його співвідношення тяжкості обставинам кримінального правопорушення, що сприяли його вчиненню і, як уже зазначалося, особистим якостям, що характеризують суб'єкт кримінального правопорушення. При цьому, визначається, що серед науковців до цього часу нема єдиної думки щодо самостійності диференціації покарання. Її розглядають разом з індивідуалізацією, яка втілюється в індивідуалізації покарання в законі та в індивідуалізації покарання в суді.

Практична цінність роботи полягає в обґрунтуванні необхідності змін уявлення про межі диференціації покарання, а також його індивідуалізація при відправленні правосуддя.

Ключові слова: правопорушення, кримінальне правопорушення, юридична відповідальність, кримінальне покарання, принципи призначення покарання, диференціація покарань.

Постановка проблеми

Правопорушення зазвичай розглядається як одна з форм правової поведінки [11, с. 503]. За загальним правилом під ним розуміється «протиправне, соціально шкідливе, винне діяння деліктоздатної особи, вчинення якого тягне негативні наслідки – застосування державно-правового примусу у вигляді юридичної відповідальності певного виду та міри» [6, с. 574]. Кримінальне правопорушення є одним із видів правопорушення, який виділяється з урахуванням ступеня суспільної небезпеки або шкідливості [12, с. 48]. Вітчизняне законодавство розглядає його як передбачене Кримінальним кодексом «суспільно небезпечне винне діяння (дія або бездіяльність), вчинене суб'єктом кримінального правопорушення» [5]. Узагальненим показником суспільної небезпечності кримінального правопорушення є його кримінально-правова караність [7, с. 285]. Вітчизняне законодавство (ст. 52 Кримінального кодексу України) поділяє всі види покарання на основні, додаткові та змішані. Водночас, вітчизняна кримінально-правова наука формулює ще низку класифікацій покарань [9, с. 271]. У цьому випадку класифікація як система розподілу предметів, явищ або понять на класи чи групи за спільними ознаками або властивостями [2, с. 544] виступає як специфічна характеристика диференціації, яка, по суті, й означає сам поділ чи розчленування чогось на окремі різнорідні елементи [2, с. 301].

Виходячи з цього, питання диференціації покарань становить певний інтерес для вітчизняної юриспруденції, оскільки розглядає категорію «покарання» з більш високого синегретичного рівня.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Звісно, не слід вважати, що питання диференціації покарання не було предметом дослідження правової науки [10, с. 327]. Проте, більшість авторів, які досліджували зазначену тему, спочатку приділяли увагу загальному розумінню кримінальної відповідальності, її визначення [3], а потім переходили до диференціації й індивідуалізації покарань [13], а інші ув'язували диференціацію покарань з індивідуалізацією виконання [1].

Не применшуючи попереднього доробку, ми повинні мати на увазі, що диференціацію покарання можна досліджувати як самостійну категорію – без прив'язки до індивідуалізації.

Цілі і завдання

Метою цієї статті має стати дослідження диференціації покарань за кримінальне правопорушення яке є одним з основних видів правопорушення. Реалізація зазначеної мети зумовила необхідність розв'язання низки дослідницьких завдань. По-перше, загалом охарактеризувати категорію покарання. По-друге, сформулювати поняття диференціації покарання. По-третє, проаналізувати диференціацію покарання з точки зору її сутності та класифікації.

Виклад основного матеріалу

Кожна демократична правова держава, у т. ч. й Україна, перш за все, спрямовує свої зусилля на юридичне закріплення концепції захисту прав і свобод громадян. Одним з основних принципів, закріплених в Конституції України, є принцип рівності всіх громадян перед законом, незалежно від мови, соціального статусу, віку, освіти тощо [4]. Проте, реальність далеко не завжди співпадає з ідеалом, а тому й мають місце суттєві порушення, зокрема, в правозастосовній судовій практиці як при здійсненні правосуддя, так і при призначенні покарання. Це викликане тим, що, за нинішніх умов, при виборі конкретного виду покарання та його розміру, суду необхідно враховувати всі можливості, як юридичні, так і інтелектуальні, щоб диференціація, а також індивідуалізація покарання були в межах закону. Практичний досвід авторів і проведений аналіз різних наукових публікацій дає можливість стверджувати, що диференціація покарання, з одного боку, сприяє боротьбі зі злочинністю, а з іншого – створює умови для судових органів допускати надмірну самостійність і навіть свавілля. Причому чинний Кримінальний кодекс України

практично не має самостійної кримінально-правової норми, де були б зазначені спеціальні принципи призначення покарання, які відносяться до диференціації і індивідуалізації саме покарання, а не кримінальної відповідальності, яка має більш широке трактування.

Відомо, що будь-яке покарання, за своїм змістом, є спричиненням, на підставі судового вироку, певної шкоди, від імені держави, правам і інтересам засудженого суб'єкта, який вчинив кримінальне правопорушення. Іншими словами, можна констатувати, що будь-яке покарання, за своїм змістом, завжди пов'язане із завданням засудженому, на підставі вироку суду, певних страждань.

Зазначене дає підстави стверджувати, що будь-яке покарання є карою за вчинене протиправне діяння, що визначено у ч. 1 ст. 50 КК України, яка прямо вказує, що покарання полягає у передбачуваному законом обмеженні прав та свобод засудженого. Саме тому кара робить покарання найгострішим заходом державного примусу, який і виявляється у формі його виду і розміру [10, с. 287–288].

Покарання має не менше семи ознак, тому при визначенні міри покарання треба їх усі враховувати, дотримуючись диференціації.

Одразу зазначимо, що серед науковців немає єдиної думки щодо призначення покарання та його диференціації. Як уже зазначалося, загалом це поняття визначається як розділення, відмінність, поділ, розходження або розмежування цілого на різнорідні елементи тощо [2, с. 301]. При цьому кожен автор, при визначенні терміна «диференціація» за основу бере щось своє, в основному «поділ». Проте, незважаючи на дискусії щодо розуміння покарання як кари і його диференціації, у ч. 2 ст. 50 КК України прямо зазначено, що мета покарання – це не тільки кара, а й виправлення засуджених, а також запобігання вчиненню нових кримінально-протиправних діянь як самим засудженим, так і іншими особами [5].

«Нові» кримінальні правопорушення можуть відрізнятися між собою за видом, характером та іншими критеріями. Одразу слід ще раз нагадати, що й суб'єкти, які вчиняють кримінальне правопорушення, теж відрізняються між собою за віком, осудністю, судимістю, характеристикою тощо. Усе це повинні враховувати судді при диференціації і визначенні покарання. Ще слід звернути увагу на те, що термін «визначення покарання» охоплює як його застосування, так і його виконання.

Сутність покарання, зміст застосування і розміри окремих його видів практика обумовлює, насамперед, метою, яку веде держава в боротьбі зі злочинністю. Тому диференціація покарання відіграє в цьому не останню роль.

Проте зазначимо, що в кримінально-правовій літературі України диференціацію покарання не відносили до критеріїв кримінального права. В основному використовувались та й використовуються такі терміни як «відповідність покарання тяжкості кримінального правопорушення» або його «індивідуалізація». А деякі автори вважають, що принципи диференціації й індивідуалізації саме виконання покарань можуть свідчити про раціональне застосування заходів примушування до виправлення засуджених. Такі публікації в основному були за радянських часів, коли наука кримінального права формально рухалася в напрямку гуманізації покарання, ставлячи, в першу чергу, перевиховання засуджених і подальше попередження кримінальних правопорушень [8]. Ми вважаємо, що таке твердження не розкриває зміст самого принципу покарання, а лише вказує на схожі умови. Проте на стадії визначення покарання судом відбувається саме процес індивідуалізації, а не диференціації покарання, тому що покарання визначається конкретному суб'єкту, який вчинив конкретне кримінальне правопорушення і обов'язково враховуються всі обставини кримінальної справи. Зазначене свідчить про обставини, що зумовлені загальною методологічною помилкою у підході до визначення поняття «диференціація покарання», котра полягає в недостатньо чіткому уявленні як цілей та завдань диференціації покарань, так і рівня її вирішення.

Вважаємо, що диференціація покарання – це встановлення в кримінальному законі меж конкретних видів покарання за конкретний вид кримінального правопорушення залежно від загальноприйнятих у кримінальному праві характеру і ступеня суспільної небезпеки кримінального правопорушення і особистості винуватого.

Залишаючи поза увагою суперечки, що виникли серед науковців з приводу визначення суб'єкта диференціації, зазначимо, що ним є законодавчий орган, тобто Верховна Рада України, а її підставою буде типовий ступінь суспільної небезпеки кримінального правопорушення і його суб'єкта з урахуванням кваліфікуючих і пом'якшуючих (привілейованих) ознак (ст. 66, 67 КК України). Що ж до індивідуалізації покарання, то вона буде логічним продовженням диференціації покарання, яка її обумовлює і конкретизує судом види і розміри заходів державного примусу, призначеному засудженому з урахуванням юридично значущих особливостей кримінального правопорушення і його виконавця (суб'єкта), тобто його особливих якостей і обставин, передбачених ст. ст. 66-67 КК України.

Проте, слід враховувати й такий фактор, як зміну виду і розміру репресії, але вже в процесі виконання покарання з урахуванням посткримінальної поведінки засудженого. Водночас зазначимо, що межі індивідуалізації покарання також визначені в кримінальному законі і в нормах кримінально-виконавчого права. А суб'єктом індивідуалізації покарання може бути тільки суд і органи виконання покарання.

У сучасному кримінальному праві диференціацію покарання за її видами можна класифікувати в залежності від знаходження її підстав у Загальній і Особливій частинах КК України і способів її здійснення. Якщо брати за основу ці критерії, то можна виділити наступні групи.

По-перше, диференціацію за рахунок конкретизації в санкції спеціальної норми меж типового покарання, встановленого загальною нормою Особливої частини КК України і обов'язково з урахуванням ознак, передбачених ст. ст. 66-67 КК України.

По-друге, диференціацію, як таку, без трансформації цього процесу в межах встановленого нормою Особливої частини КК України, покарання, наприклад, у зв'язку із закінченням строків давності, виконання обвинувального вироку (ст. 80 КК України) або у зв'язку з хворобою (ст. 84 КК України).

Вважаємо, що до числа основних засобів диференціації покарання слід віднести такі:

- кваліфікуючі і привілейовані ознаки (ст. ст. 66, 67 КК України) складу кримінального правопорушення, які водночас відносяться і до основних засобів застосування;
- деякі форми звільнення від покарання (ст. ст. 80, 84 КК України);
- диференціація кримінальних правопорушень залежно від характеру і ступеня суспільної небезпеки (ст. 12 КК України);
- зміна меж покарання за незакінчене кримінальне правопорушення (ст. ст. 14, 15 КК України);
- призначення засудженим до позбавлення волі певного виду установи виконання покарань.

При цьому, слід мати на увазі, що найбільш значними для визначення розміру покарання є ознаки, передбачені ст. ст. 66 і 67 КК України, і підстави для звільнення від покарання.

Зрозуміло, що диференціація покарання здійснюється різними правовими засобами, які визначені у Загальній та Особливій частинах КК України, і її можна характеризувати як тенденцію до інтеграції правового регулювання цього процесу, що дозволить більш ефективно використовувати диференціацію у правозастосовній практиці. І це не випадково, тому що розвиток в Україні кримінального права характеризується навіть сьогодні, коли в Україні ідуть військові дії, послідовною негативною тенденцією перевищення кваліфікуючих ознак (ст. 67 КК України) над пом'якшуючими, які містяться в ст. 66 ККУ. Також у Загальній частині КК України значною мірою більш чітко стали висвітлюватися норми, що ре-

гулюють ознаки, передбачені ст. ст. 66, 67 ККУ.

Зазначене дає підстави стверджувати, що в сукупності вказані ознаки (передбачені ст. ст. 66 і 67 КК України) створюють систему, яка стає системо-утворюючою і виражається у функції диференціації покарання.

Таким чином, можна зробити висновок, що ознаки, передбачені ст. ст. 67 і 66 КК України, утворюють складний комплексний інститут кримінального права, основою якого є функціональна спрямованість, що проявляється у диференціації покарання.

При цьому, закріплення у кримінальному законі як кваліфікуючих (ст. 67 ККУ), так і привілейованих (ст. 66 ККУ) ознак веде до певних юридичних наслідків, що проявляються в установленні нових меж типового покарання.

Як наслідок, диференціація покарання, за рахунок зазначених в ст. ст. 66, 67 КК України ознак, обумовлює їх наскрізну регламентацію в деяких предметних інститутах як Загальної, так і Особливої часин КК України.

Таким чином, можна констатувати, що інститут зазначених вище кваліфікуючих (ст. 67 ККУ) і привілейованих (ст. 67 ККУ) ознак повинен передбачати встановлення винного суб'єкта і його відношення до всіх юридично значущих обставин, які характеризують об'єктивну сторону кримінального правопорушення.

Ще раз загострімо увагу на тому, що в сучасних умовах життя в суспільстві кардинально змінюється, а разом з цим змінюється ідеологія, культура, правова система тощо. Тому, безумовно, раніше уявлення про межі диференціації покарання, а також його індивідуалізація, потребує змін. Ми не заперечуємо, що суд в Україні незалежний і, обираючи міру покарання, керується законом і внутрішнім переконанням. Проте, з іншого боку, ніхто йому не заважає обирати максимальну або мінімальну міру покарання, які передбачає санкція статті. Тобто суд, враховуючи вищезазначене, перевагу, як правило, надає внутрішньому переконанню, що породжує скарги засуджених. Тому вважаємо, що подібні обставини не повинні зустрічатися при відправленні правосуддя в Україні і значення правової регламентації диференціації і, безумовно, індивідуалізації покарання просто необхідні для боротьби зі злочинністю і зміцненню законності в державі.

На жаль, Кримінальний кодекс України, що був прийнятий Верховною Радою України 5 квітня 2005 р., практично не містить самостійних кримінально-правових норм, які б мали спеціальні принципи призначення покарання, що відносилися б до диференціації саме покарання, а не кримінальної відповідальності, як більш широкого розуміння.

Ми вважаємо, що метою диференціації покарання є забезпечення саме його співвідношення тяжкості кримінального правопорушення обставинам, що сприяли його вчиненню і, як уже зазначалося, особистим якостям, що характеризують суб'єкта кримінального правопорушення. Такий підхід дає можливість відповідним органам досягти вирішення двох завдань. Перше завдання може бути вирішене за рахунок забезпечення відповідності розміру покарання критеріям, що характеризують вчинене кримінальне правопорушення і особу, що його скоїла, саме на кримінально-правовому рівні. Що ж стосується другого завдання, то воно повинно вирішуватися вже на кримінально-виконавчому рівні. При цьому слід розуміти, що на будь-якому рівні зміна першої складової, тобто покарання, буде обумовлена зміною елементів, а другої складової – факторами, які характеризують кримінальне правопорушення і особу, яка його вчинила.

Призначення судом покарання є однією з найважливіших стадій застосування кримінального закону, тобто це – ключовий етап здійснення правосуддя від імені держави з кримінальних справ, тобто є одним з основних елементів кримінального права.

Україна розбудовує незалежність і намагається, щоб справедливість у сфері призначення покарання була важливим критерієм оцінки правильності обраної міри

державного примусу, яка забезпечується диференціацією покарання.

На закінчення треба зазначити, що серед науковців до цього часу нема єдиної думки щодо самостійності диференціації покарання. Її розглядають, як ми вже зазначали, разом з індивідуалізацією. На наш погляд, у такому підході просто змішуються поняття диференціації і індивідуалізації. Тому ми поділяємо думку, що, якщо розглядати проблему диференціації і індивідуалізації покарання під іншим кутом зору, тобто не вносити плутанини в прийняте в загальній теорії права поняття, то можна диференціацію назвати законодавчою індивідуалізацією. У такому разі, як уявляється, принцип індивідуалізації покарання буде мати законодавчий і правозастосовний аспекти. Дійсно, якщо розглядати саму сутність індивідуалізації покарання при його призначенні судом, то вона вже становить окремий від покарання, його строк, розмір якого треба відбувати. А якщо розглянемо, з урахуванням значущих для кримінального права, індивідуальних якостей кримінального правопорушення і відомостей, що характеризують винуватого суб'єкта, які спрямовані на максимальне пристосування міри покарання до конкретної ситуації вчиненого кримінального правопорушення і мету покарання, то отримаємо прагнення держави до зміцнення законності і боротьбі зі злочинністю.

Щодо питання про індивідуалізацію покарання, то слід лише зупинитись на деяких моментах. Так на етапі його призначення здійснюється логічне продовження диференціації покарання. Тут слід розуміти, що індивідуалізація покарання – це принцип, який висвітлюється з урахуванням характеру і ступеня суспільної небезпеки конкретно скоєного кримінального правопорушення і вини суб'єкта, що його вчинив, обтяжуючих та пом'якшуючих обставин (ст. ст. 66. 67 ККУ), який дозволяє за рахунок покарання, котре передбачає і кару і виховання, досягти врешті-решт встановлення соціальної справедливості, виправлення винуватого, а також попередження вчинення нових кримінальних правопорушень як винуватцем, так і іншими особами.

Певний інтерес також представляє сам процес індивідуалізації покарання, який вказує на етапи від абстрактного до конкретного, від загальних вказівок кримінального закону до особи винуватця. Тут слід відрізняти індивідуалізацію покарання в законі від індивідуалізації покарання в суді. Індивідуалізація покарання в законі – це визначення в нормах кримінального права загальних положень в абстрактній формі, які зобов'язують судові органи враховувати ці положення при призначенні особі, що вчинила кримінальне правопорушення, покарання в межах санкції статті КК України. А що стосується індивідуалізації покарання в суді – це вже трохи інше, тобто тут вже застосовуються положення Загальної і Особливої частин КК України при призначенні покарання особі, яка вчинила кримінальне правопорушення з урахуванням юридично значущих особливостей, котрі стосуються матеріалів, що характеризують особу, яка вчинила кримінальне правопорушення, а також обставин кримінальної справи і, безумовно, обставин, передбачених ст. ст. 66, 67 ККУ.

Висновки

Як наслідок, наведене вище дає нам можливість більш детально викласти поняття диференціації покарання.

Вважаємо, що диференціації покарання – це саме процес встановлення в кримінальному законі меж конкретних видів покарання за конкретний вид кримінального правопорушення і, як ми вже визначили, залежно від типових рис характеру, ступеня суспільної небезпеки кримінального правопорушення і особистої характеристики злочинця.

Література

1. Антонюк Н. Диференціація кримінальної відповідальності у правових інститутах, звільнення від покарання чи його відбування. *Підприємство, господарство і право*. 2020. № 4. С. 272-277.

2. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.)

/ Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ,-ІРПІНЬ: ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.

3. Конопельський В. Я. Поняття та взаємодія диференціації та індивідуалізації покарань. *Південно-український правовий часопис*. 2016. №. 1. С. 29-33

4. Конституція України : за станом на 01 січня 2020 р. *Верховна Рада України, законодавство України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр (дата звернення: 17.12.2022).

5. Кримінальний кодекс України : за станом на 06 листопада 2022 р. *Верховна Рада України, законодавство України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text (дата звернення: 17.12.2022).

6. Олейников С. М. Правопорушення. *Велика українська юридична енциклопедія*: у 12 т. / редкол.: В. Я. Тацій (голова), Ю. С. Шемшученко, О. В. Петришин та ін. Т. 3: Загальна теорія права. Харків: Право, 2017. С. 574-578.

7. Панов М. І. Злочин. *Велика українська юридична енциклопедія*: у 12 т. / редкол.: В. Я. Тацій (голова), Ю. С. Шемшученко, О. В. Петришин та ін. Т. 17: Кримінальне право. Харків: Право, 2017. С. 281-285.

8. Стручков Н. А. Наказание. *Юридический энциклопедический словарь* / гл. ред. А. Я Сухарев. Москва: Советская энциклопедия, 1987. С. 232.

9. Сухонос В. В. Клочко А. М., Білокінь Р. М. Кримінальне право України. Загальне частина: підручник. Суми: Університетська книга, 2015. 408 с.

10. Сухонос В. В., Білокінь Р. М. Кримінальне право України. Загальне частина: підручник. Суми: Університетська книга, 2018. 420 с.

11. Сухонос В. В. Теорія держави і права: підручник. Суми: Університетська книга, 2013. 544 с.

12. Тарахонич Т. І. Правопорушення. *Юридична енциклопедія*: у 6 т. / редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова) та ін. Т. 5: П–С. Київ: Вид-во «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 2003. С. 47-48.

13. Хавронюк М. І. Диференціація кримінальної відповідальності: чи кримінальна відповідальність? *Підприємство, господарство і право*. 2009. № 8. С. 3-7.

SUMMARY

The article is devoted to the problem of differentiation of punishment for a criminal offense as a type of offense.

At the same time, the issue of differentiation of punishments is of some interest for domestic jurisprudence, as it considers the category of "punishment" from a higher synergistic level.

Therefore, the purpose of this study is to analyze the differentiation of punishments for a criminal offence, which is one of the main types of offence.

The article substantiates that the current Criminal Code of Ukraine practically does not have an independent criminal law norm, which would indicate special principles of punishment, which refer to the differentiation and individualization of the punishment itself, and not to criminal liability, which has a broader interpretation. It has been found that the differentiation of punishment is the establishment in the criminal law of the limits of specific types of punishment for a specific type of criminal offense depending on the nature and degree of social danger of the act and the personality of the guilty party generally accepted in criminal law. It has been proven that in modern criminal law, the differentiation of punishment by its types can be classified depending on the finding of its grounds in the General and Special parts of the Criminal Code of Ukraine and the methods of its implementation. The article concludes that the qualifying and privileged features form a complex institution of criminal law, the basis of which is the functional focus, manifested in the differentiation of punishment. It is emphasized that the purpose of differentiating the punishment is to ensure its severity ratio to the circumstances of the criminal offense that contributed to its commission and as already noted, to the personal qualities characterizing the subject of the criminal offense. At the same time, it is determined that there is still no consensus among scientists regarding the independence of punishment differentiation. It is considered together with individualization, which is embodied in the individualization of punishment in the law and in the individualization of punishment in court.

The practical value of the work consists in substantiating the need for changes in the perception of the limits of differentiation of punishment, as well as its individualization in the administration of justice.

Keywords: offense, criminal offense, legal responsibility, criminal punishment, principles of sentencing, differentiation of punishments.